

Рогатинська Н.З.

*к.ю.н., доцент, завідувач кафедри
кримінального права та процесу
Тернопільського національного
економічного університету*

Маланій О.В.

студентка юридичного факультету ТНЕУ

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ

Право на недоторканість житла – це одне із основоположних прав людини, яке є пріоритетним та знаходиться під особливим державним контролем. Так, в ст. 30 Конституції України визначено, що кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

Вказане конституційне положення набуває особливої актуальності під час здійснення кримінального провадження в тих випадках, коли виникає необхідність проведення процесуальних дій у житлі чи іншому володінні особи. А тому, в п. 6 ч. 1 ст. 7 КПК України недоторканність житла чи іншого володіння особи визначена як засада кримінального провадження, зміст якої розкривається в ст. 13 КПК України.

Проблема недоторканності житла чи іншого володіння особи у кримінальному процесі була предметом досліджень багатьох вчених, а саме: В. І. Галагана, Ю. М. Грошевого, С. В. Гончаренка, В. Т. Маляренка, В. В. Назарова, Ю. Ю. Орлова, І. Л. Петрухіна, М. А. Погорецького, В. М. Тertiшника, А. Р. Туманянц, Л. Д. Удалової, С. А. Шейфера, О. Г. Шило, М. Є. Шумила, І. М. Янченко та інших.

Метою роботи є дослідження теоретичних положень, законодавства та проблем застосування кримінальних процесуальних норм, які регламентують процесуальну форму реалізації засади недоторканності житла чи іншого володіння особи у досудовому кримінальному провадженні.

При характеристиці засади недоторканності житла чи іншого володіння особи ключовими питаннями є однозначне розуміння як об'єкта, так і меж недоторканності. Тобто визначення кола питань щодо того хто, коли та за яких обставин може проникати до житла чи іншого володіння особи.

Право на недоторканність житла та можливість у окремих випадках його обмежувати передбачено в міжнародно-правових документах та конституціях усіх правових держав світу. Так, у ч. 2 ст. 8 Конвенції визначено, що винятками засади недоторканності житла є випадки, коли втручання здійснюється згідно

із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [1].

Ґрунтуючись на таких міжнародно-правових стандартах, в ст. 30 Конституції України визначено, що “Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку” [2].

Під час здійснення кримінального провадження проникати в житло чи інше володіння особи можна лише на підставах та в порядку, визначеному законом.

При цьому вчені наголошують, що, враховуючи винятковість обмеження права на недоторканність житла чи іншого володіння та необхідність такого обмеження з метою вирішення завдань кримінального провадження, можливий баланс між ними може бути створений тільки за наступних процесуальних критеріїв: 1) наявність законно та обґрунтовано розпочатого кримінального провадження; 2) наявність підстав, передбачених законом; 3) наявність рішення відповідних посадових осіб у визначених законом випадках відповідно до їх компетенції; 4) закріплена в законі можливість оскарження таких рішень; 5) відповідність обсягу обмеження прав особи дійсній необхідності, що впливає з матеріалів справи; 6) повага до честі та гідності особи, охорона таємниці її особистого життя при обмеженні її права на недоторканність житла чи іншого володіння; 7) наявність правового механізму відновлення незаконно порушеного права на недоторканність житла чи іншого володіння [3, с. 117–118; 4, с. 128].

У кримінальному процесуальному законодавстві передбачено, що законно потрапити до житла та іншого володіння особи з метою провадження процесуальних дій можна як за згоди особи, яка володіє житлом чи іншим володінням, так і всупереч її волі. Так, аналіз ч. 1 ст. 233 КПК України свідчить, що потрапити до житла чи іншого володіння особи з метою проведення там процесуальних дій можна:

1) або на підставі дозволу його володільця;

2) або всупереч волі особи, яка є володільцем, але лише у таких випадках:

– за наявності ухвали слідчого судді;

– без ухвали слідчого судді, але при наявності невідкладних випадків, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

Таким чином положення, які закріплені у ст. 233 КПК України, є загальними для всіх випадків проникнення до житла чи іншого володіння особи у кримінальному провадженні, а тому мають бути закріплені в ст. 13 КПК України як характеристика засади недоторканності житла.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 23/10/2019).

2. Конституція України від 28.06.1996 р. (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Літвінова І.Ф. Гарантії недоторканності житла чи іншого володіння особи у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук; спец. 12.00.09 “Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність”. Київ, 2010. 229 с.
4. Кучинська О. П. Принцип недоторканності житла чи іншого володіння особи у кримінальному процесі. *Вісник Академії адвокатури України*. 2012. № 2 (24). С. 125–129.

Рогатинська Н.З.
*к.ю.н., доцент, завідувач кафедри
кримінального права та процесу
Тернопільського національного
економічного університету*

Придатчук А.А.
студентка юридичного факультету ТНЕУ

ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННІ ТАЄМНИЦІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Важливим питанням, яке може істотно вплинути на хід кримінального провадження, завдати шкоди правам, свободам і законним інтересам учасників кримінального судочинства, стати на заваді встановлення обставин, що підлягають доказуванню і мають значення для кримінального провадження є розголошення відомостей, одержаних під час досудового розслідування. Щоб запобігти цьому законом встановлена заборона розголошувати такі відомості, а в разі необхідності окремі відомості можна розголосити лише з дозволу слідчого або прокурора.

Дотримання таємниці досудового провадження, недопущення розголошення даних, що стали відомі органам розслідування постійно перебуває в полі зору науковців і практичних працівників. До цього питання звертались в своїх працях такі українські і зарубіжні автори, як В. Волошина, І. Гора, А. Крилов, І.Кутазова, П. Тепляшкін та інші.

Метою цієї статті є дослідження окремих питань, пов'язаних з нерозголошенням відомостей досудового розслідування та внесення пропозицій до нормного КПК України.

Нерозголошення відомостей (даних) досудового розслідування (дізнання і досудового слідства) є однією з умов, які сприяють успішному розкриттю злочину і викриттю винного. Передчасне їх розголошення може негативно вплинути на хід досудового провадження у справі, дати можливість винному приховати або знищити сліди злочину, речі (предмети) і документи, що можуть бути джерелами доказів, сфальсифікувати докази, ухилитися від слідства і суду, погрожувати або завдати шкоди підозрюваному та іншим співучасникам, потерпілому, свідкам-очевидцям та іншим особам.

Відомості досудового розслідування, згідно з частиною 1 ст. 222 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), можна оголосити лише з дозволу слідчого або прокурора, і в тому обсязі, в якому вони визнають